

Zaak C-343/19

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

30 april 2019

Verwijzende rechter:

Landesgericht Klagenfurt (rechter in eerste aanleg Klagenfurt, Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

17 april 2019

Verzoekende partij of andere omschrijving:

Verein für Konsumenteninformation (vereniging voor consumenteninformatie)

Verwerende partij:

Volkswagen AG

ZAAK:

Verzoekende partij [OMISSIS]

Verein für Konsumenteninformation

[OMISSIS]

1060 Wenen

[OMISSIS]

Verwerende partij [OMISSIS]

Volkswagen AG [OMISSIS]

38440 Wolfsburg [OMISSIS]

DUITSLAND [OMISSIS]

Wegens:

3 611 806,00 EUR, vermeerderd met rente en kosten (Aanvullende vordering – Algemeen geschil)

1. Overeenkomstig artikel 267 VWEU wordt het Hof van Justitie van de Europese Unie verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:

Moet artikel 7, punt 2, van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken, aldus worden uitgelegd dat „de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” in omstandigheden als die in het hoofdgeding kan worden aangemerkt als de plaats in een lidstaat waar de schade is ingetreden, wanneer deze schade uitsluitend bestaat in een financieel verlies dat rechtstreeks voortvloeit uit een onrechtmatige daad die in een andere lidstaat heeft plaatsgevonden?

2. De behandeling van zaak 21 Cg 74/18v voor het Landesgericht Klagenfurt wordt [OMISSIS] geschorst in afwachting van de prejudiciële beslissing van het Hof van Justitie van de Europese Unie. [Or. 2]

Motivering:

I. De feiten en de procedure in het hoofdgeding:

Verzoekende partij (hierna: „verzoekster”) is een consumentenorganisatie zonder winstoogmerk in de rechtsvorm van een vereniging volgens het Vereinsgesetz (Oostenrijkse wet op de verenigingen) met zetel te Wenen, Oostenrijk. Het behoort tot de statutaire taken van verzoekster om civielrechtelijke vorderingen van consumenten, door laatstgenoemden aan haar overgedragen met het oog op verdere procesvoering, in rechte geldend te maken. In de zaak 21 Cg 74/18v voor het Landesgericht Klagenfurt maakt verzoekster (aan haar overgedragen) schadeclaims van 574 kopers van motorvoertuigen geldend tegen verweerster en vordert zij vaststelling van de aansprakelijkheid van verweerster voor nog niet te becijferen schade uit hoofde van de inbouw van een motor in de gekochte voertuigen die in strijd is met de Unierechtelijke bepalingen.

Verwerende partij (hierna: „verweerster”) is een constructeur van motorvoertuigen in de rechtsvorm van een naamloze vennootschap naar Duits recht met zetel te Wolfsburg, Duitsland. Verweerster is onder nummer HRB 100484 geregistreerd in het handelsregister van het Amtsgericht Braunschweig (rechtbank van eerste aanleg Braunschweig, Duitsland).

II. Conclusies en argumenten van partijen:

Verzoekster vordert betaling door verweerster van een bedrag van 3 611 806,00 EUR, vermeerderd met rente en kosten, en vaststelling van de aansprakelijkheid van verweerster voor alle schade die nog niet te becijferen is en/of zich in de toekomst nog zal voordoen.

Zij steunt haar betalingsvordering op eisen tot schadevergoeding uit onrechtmatige of quasi-onrechtmatige daad en voert aan dat alle in de schadeclaim genoemde consumenten, voorafgaand aan de openbare bekendmaking van de uitstootmanipulaties door VW op 18 september 2015, in Oostenrijk bij een commerciële autodealer of privéverkoper nieuwe of gebruikte voertuigen hebben aangekocht die telkens waren uitgerust met een door verweerster ontwikkelde motor (EA 189). Deze motoren zijn voorzien van een omschakellogica die verboden is op grond van verordening (EG) nr. 715/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 20 juni 2007. Een ingebouwde manipulatiesoftware heeft ervoor gezorgd dat op de testbank „zuivere uitlaatgassen” werden uitgestoten, dat wil zeggen uitlaatgassen die aan de voorgeschreven grenswaarden voldoen, terwijl de emissiewaarden van de voertuigen in werkelijke rijomstandigheden, dat wil zeggen in het verkeer, de voorgeschreven grenswaarden in feite met een veelvoud overschrijden.

Alleen met behulp van deze manipulatiesoftware is verweerster erin geslaagd om een EU-typegoedkeuring te verkrijgen voor voertuigen met een EA 189 motor. Aan de bepalingen van de [Or. 3] voornoemde verordening kunnen particulieren rechten op bescherming ontnemen, aangezien verweerster voor elk in de handel gebracht voertuig een certificaat van overeenstemming moet afgeven in de zin van verordening (EU) nr. 168/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 15 januari 2013 betreffende de goedkeuring van en het markttoezicht op twee- of driewielige voertuigen en vierwielers, en dit certificaat ook aan de koper moet worden overhandigd.

De aan de voertuigbezitters berokkende schade bestaat erin dat, mochten zij kennis hebben gehad van de gestelde manipulatie, zij de voertuigen helemaal niet of minstens tegen een 30 % lagere prijs zouden hebben aangekocht. De desbetreffende voertuigen hebben van meet af aan gebreken vertoond en hun waarde lag bijgevolg aanmerkelijk lager dan door verweerster beweerd en door de voertuigbezitters aangenomen. De marktwaarde en bijgevolg ook de aankoopprijs van een gemanipuleerd voertuig bedragen aanzienlijk minder dan de in werkelijkheid betaalde aankoopprijs. Dit waardeverschil is aan te merken als een vertrouwensschending die voor vergoeding in aanmerking komt. Subsidiair voert verzoekster aan dat de waarde van een gemanipuleerd voertuig op de markt voor nieuwe en gebruikte voertuigen gevoelig is gedaald in vergelijking met een niet-gemanipuleerd voertuig.

Ter motivering van haar vordering tot vaststelling voert verzoekster aan dat ervan moet worden uitgegaan dat de aan de voertuigbezitters berokkende schade nog

groter is geworden als gevolg van een hoger brandstofverbruik, slechtere rij- of motorprestaties en/of een hogere slijtage. Bovendien moet rekening worden gehouden met een verdere vermindering van de marktwaarde van de voertuigen die bij de gestelde manipulaties zijn betrokken. Voorts moet worden gevreesd voor andere schade, zoals bijvoorbeeld een rijverbod voor de desbetreffende voertuigen of de intrekking van de goedkeuring. Deze schade kan nog niet worden becijferd of heeft zich nog niet voorgedaan.

Aangaande de internationale bevoegdheid van de aangezochte rechter beroept verzoekster zich op artikel 7, punt 2, van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (hierna: „EEX-verordening”). De sluiting van de verkoopovereenkomst, de betaling van de aankoopprijs en de overhandiging of levering van de voertuigen hebben telkens plaatsgevonden in het rechtsgebied van de aangezochte rechter. Het betreft hier geen loutere gevolgschade maar primaire schade waarop die bevoegdheid is gebaseerd. Deze schade, die een vermogensvermindering van de consumenten inhoudt, is voor het eerst ingetreden met de aankoop en overhandiging van de voertuigen op de plaats van levering, en bijgevolg binnen het rechtsgebied van de aangezochte rechter. Op deze plaats heeft de onrechtmatige daad van verweerster voor het eerst gevolgen gehad en directe schade aan de consumenten berokkend.

Verweerster stelt dat verzoeksters vordering moet worden afgewezen en betwist de internationale bevoegdheid van de aangezochte rechter volgens artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening. **[Or. 4]**

III. Feiten en voorafgaande procedure:

De verwijzende rechter heeft het verzoekschrift aan verweerster betekend en haar gelast om een verweerschrift over te leggen. Daarin heeft verweerster een exceptie van internationale onbevoegdheid opgeworpen waarover de verwijzende rechter zich nu dient uit te spreken.

Juridische beoordeling

IV. Unierechtelijke grondslagen:

De relevante bepalingen van de EEX-verordening luiden als volgt:

„[...] HOOFDSTUK II

BEVOEGDHEID

AFDELING 1

Algemene bepalingen

Artikel 4

(1) Onverminderd deze verordening worden zij die woonplaats hebben op het grondgebied van een lidstaat, ongeacht hun nationaliteit, opgeroepen voor de rechten van die lidstaat.

[...]

AFDELING 2

Bijzondere bevoegdheid

Artikel 7

Een persoon die woonplaats heeft op het grondgebied van een lidstaat, kan in een andere lidstaat voor de volgende rechten worden opgeroepen:

[...] 2. ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad, voor het gerecht van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen; [...]"

V. De prejudiciële vraag:

[Or. 5] Volgens artikel 66, lid 1, van de EEX-verordening is deze verordening slechts van toepassing op rechtsvorderingen die op of na 10 januari 2015 zijn ingesteld. Verzoekster heeft de vordering op 6 september 2018 bij het Landesgericht te Klagenfurt aangebracht. Derhalve vindt de EEX-verordening toepassing op de ingestelde rechtsvordering.

In zijn arrest van 30 november 1976 in de zaak Bier/Mines de Potasse d'Alsace (C-21/76, EU:C:1976:166) heeft het Hof geoordeeld dat de rechterlijke bevoegdheid ten aanzien van verbintenissen uit onrechtmatige daad, zoals vastgesteld in artikel 5, punt 3, van het Executieverdrag (thans artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening), naar keuze van de verzoeker kan worden gevestigd op de plaats waar de schade is ingetreden of op de plaats van de veroorzakende gebeurtenis die aan de schade ten grondslag ligt.

De **plaats van handeling** („Handlungsort”) is de plaats van de schadeveroorzakende gebeurtenis, dat wil zeggen elke plaats waar een onder artikel 5, punt 3, van het Executieverdrag (thans artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening) vallende daad volledig of ten dele is verricht respectievelijk waar de schadeveroorzakende gebeurtenis haar oorsprong vindt. De **plaats van gevolg** („Erfolgsort”) is de plaats waar het feit dat de aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad van de laedens teweegbrengt, schadelijke gevolgen voor de gelaedeerde heeft voortgebracht. In het geval van vermogensschade die als gevolg van een onrechtmatige gedraging is geleden, dient onder de plaats waar het

schadebrengende feit zich heeft voorgedaan mede te worden verstaan de plaats waar de vermogensschade zich heeft voorgedaan, waarbij alleen de plaats waar de initiële schade is ingetreden een grond kan zijn voor rechterlijke bevoegdheid, en niet de plaats waar eventuele gevolgschade is ingetreden.

Volgens de rechtspraak van het Hof mag het begrip „plaats waar de schade is ingetreden” slechts aldus worden verstaan „*dat zij verwijst naar de plaats waar het veroorzakende feit dat de aansprakelijkheid uit onrechtmatige daad meebrengt, rechtstreeks schadelijke gevolgen heeft gehad voor degene die er rechtstreeks is door gelaedeerd*” [arrest van 11 januari 1990, *Dunmez France SA/Hessische Landesbank* (C-220/88, punt 20)]. In hetzelfde arrest – en in tal van andere – heeft het Hof bovendien duidelijk gesteld dat de bevoegdheidsregel voor verbintenissen uit onrechtmatige daad een uitzondering vormt op de algemene regel dat de gerechten van de staat van de woonplaats van de verweerder bevoegd zijn. Deze bijzondere bevoegdheden berusten op het bestaan van een bijzonder nauw verband tussen de vordering en een andere rechter dan die van de staat van de woonplaats van verweerder, zodat de bevoegdheid van deze rechter wordt gerechtvaardigd door de eisen van een goede rechtsbedeling en een nuttige procesinrichting. Het Executieverdrag (thans de EEX-verordening) beoogt onder meer te vermijden dat er een veelvoud van bevoegde rechters ontstaat, hetgeen het gevaar van onverenigbare beslissingen verhoogt [arrest van 11 januari 1990, *Dunmez France SA/Hessische Landesbank* (C-220/88, punten 17 en 18)].

In de zaak *Antonio Marinari/Llodys Bank plc en Zubaidi Trading Company* heeft het Hof benadrukt dat de bevoegdheidsregel voor verbintenissen uit onrechtmatige daad in de zin van het Executieverdrag (thans de EEX-verordening) echter niet zo ruim kan worden uitgelegd dat het iedere plaats omvat waar de schadelijke gevolgen voelbaar zijn van een feit dat reeds [Or. 6] elders daadwerkelijk ingetreden schade heeft veroorzaakt. Het begrip „*plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan of zich kan voordoen*” kan niet aldus worden uitgelegd dat het ook ziet op de plaats waar de gelaedeerde stelt vermogensschade te hebben geleden als gevolg van door hem geleden, in een andere verdragsluitende staat ingetreden aanvankelijke schade [arrest van 19 september 1995, *Antonio Marinari/Llodys Bank plc en Zubaidi Trading Company* (C-364/93, punten 14 en 15)].

Uit de aangehaalde rechtspraak kan de verwijzende rechter afleiden dat alleen rechtstreeks gelaedeerden zich op de bevoegdheidsregel voor verbintenissen uit onrechtmatige daad kunnen beroepen, voor zover zij primaire schade en niet loutere gevolgschade geldend maken.

In het onderhavige geval voert verzoekster aan dat de door haar geldend gemaakte vorderingen betrekking hebben op primaire schade die door de aankoop en overhandiging van de inferieure voertuigen aan de voertuigbezitters is berokkend op de plaats van levering. Pas hierdoor heeft de onrechtmatige daad van verweerder voor het eerst gevolgen gehad en directe schade aan de consumenten toegebracht.

Volgens de verwijzende rechter is de manipulatiesoftware waarvan verzoekster aanvoert dat deze in de EA 189 motor is ingebouwd, wel aan te merken als primaire schade omdat het voertuig wegens de inbouw van een motor die in strijd is met verordening (EG) nr. 715/2007, een gebrek vertoonde dat (vervolgens) een waardevermindering tot gevolg heeft gehad. De door verzoekster aangevoerde schade door waardevermindering moet volgens de verwijzende rechter daarentegen worden aangemerkt als gevolgschade voortvloeiend uit het gebrek dat het voertuig vertoonde.

Aan het hoofdgeding liggen schadevorderingen ten grondslag van consumenten die de voertuigen nieuw of tweedehands hebben aangekocht bij commerciële autodealers of particuliere verkopers. Indien verzoeksters argument wordt aanvaard dat de schade bij de aankoop van de voertuigen is ingetreden en bijgevolg in de voertuigen zelf tot uitdrukking komt, rijst volgens de verwijzende rechter de vraag of de door verzoekster aangevoerde primaire schade niet reeds aan de respectieve initiële kopers moet zijn berokkend, in dit geval aan de dealers respectievelijk de hoofdimporteur van de voertuigen. Indien wordt aangenomen dat de primaire schade aan de respectieve initiële kopers is toegebracht, moet de eventuele aan alle latere kopers berokkende schade als loutere gevolgschade worden gekwalificeerd.

Want volgens het arrest dat het Hof in de zaak Marinari heeft gewezen, kan het begrip „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” niet aldus worden uitgelegd dat het ook ziet op de plaats waar de gelaedeerde stelt vermogensschade te hebben geleden als gevolg van door hem geleden, in een andere verdragsluitende staat ingetreden aanvankelijke schade. Loutere gevolgschade kan bijgevolg niet [Or. 7] als bevoegdheidsgrond in aanmerking komen.

De onderhavige situatie verschilt echter in die zin van de zaak Marinari dat in het laatstgenoemde geval primaire schade aan verzoeker was toegebracht in een lidstaat en hij daarenboven gevolgschade geldend wilde maken die hem naar eigen zeggen in een andere lidstaat was berokkend. In het onderhavige geval voert verzoekster echter aan dat de voertuigbezitters tot en met het tijdstip van aankoop en overhandiging van de voertuigen en vóór de bekendmaking van de gestelde manipulatie nog helemaal geen schade en bijgevolg – anders dan in de zaak Marinari – ook geen primaire schade konden hebben geleden.

Los van de vraag over primaire en gevolgschade betwijfelt de verwijzende rechter echter of aan artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening een bevoegdheid kan worden ontleend ten aanzien van zuivere vermogensschade voortvloeiend uit een onrechtmatige daad.

In de zaak Rudolf Kronhofer/Marianne Maier e.a. heeft het Hof zich richtinggevend uitgesproken over de plaats van gevolg („Erfolgsort”) bij zuivere vermogensschade en ter zake duidelijk gesteld dat de uitdrukking „plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan” niet ook de plaats omvat waar de

verzoeker woont of waar zich het „centrum van zijn vermogen” bevindt, op de enkele grond dat hij aldaar financiële schade heeft geleden die voortvloeit uit het in een andere verdragsluitende staat ingetreden en door hem geleden verlies van onderdelen van zijn vermogen [arrest van 10 juni 2004, Rudolf Kronhofer/Marianne Maier e.a. (C-168/02, EU:C:2004:364, punt 21)]. Onder verwijzing naar de uitspraak van het Hof in de zaak Marinari [arrest van 19 september 1995, Antonio Marinari/Llodys Bank plc en Zubaidi Trading Company (C-364/93, punt 14)], heeft het Hof benadrukt dat het begrip „*plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan*” volgens de rechtspraak van het Hof niet extensief kan worden uitgelegd in die zin dat het iedere plaats omvat waar de schadelijke gevolgen voelbaar zijn van een feit dat reeds elders daadwerkelijk ingetreden schade heeft veroorzaakt. Anders zou de bepaling van het bevoegde gerecht afhankelijk worden gemaakt van onzekere omstandigheden, zoals de plaats waar zich „het centrum van het vermogen” van het slachtoffer bevindt, en zou zij bijgevolg indruisen tegen de versterking van de rechtsbescherming van de in de [Unie] gevestigde personen, welke, door de eiser in staat te stellen om gemakkelijk te bepalen, welk gerecht hij kan aanzoeken, alsmede de verweerder om redelijkerwijs te voorzien, voor welk gerecht hij kan worden opgeroepen, een van de doelstellingen van het Executieverdrag vormt. Bovendien zou een dergelijke uitlegging er in de meeste gevallen toe kunnen leiden dat de gerechten van de woonplaats van de verzoeker bevoegd zijn, welke bevoegdheid het Executieverdrag buiten de gevallen waarin het ze uitdrukkelijk regelt veeleer heeft willen uitsluiten [arrest van 10 juni 2004, Rudolf Kronhofer/Marianne Maier e.a. (C-168/02, EU:C:2004:364, punten 19 en 20)].

In de zaak Harald Kolassa/Barclays Bank plc heeft het Hof herhaald dat het enkele feit dat de verzoeker financiële gevolgen ondervindt, niet [Or. 8] rechtvaardigt dat de gerechten van de woonplaats van deze laatste bevoegd zijn wanneer zowel de schadebrengende gebeurtenis als het intreden van de schade zich op het grondgebied van een andere lidstaat voordoet. Daarentegen is de bevoegdheid van die gerechten gerechtvaardigd voor zover de woonplaats van de verzoeker inderdaad de plaats is van de schadebrengende gebeurtenis of het intreden van de schade [arrest van 28 januari 2015, Harald Kolassa/Barclays Bank plc (C- 375/13, EU:C:2015:37, punten 49 en 50)].

Gelet op de argumenten van verzoekster en de aangehaalde rechtspraak van het Hof moet het intreden van de schade op het eerste gezicht in Oostenrijk worden gesitueerd, aangezien de schade zich hier voor het eerst heeft voorgedaan en de respectieve voertuigbezitters heeft getroffen. Dit pleit voor het standpunt dat het schadebrengende feit zich in Oostenrijk heeft voorgedaan („Erfolgsort”) in de zin van artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening.

Daarentegen heeft het Hof in het kort daarna gewezen arrest in de zaak Universal Music International Holding BV/Michael Tetreault Schilling e.a. duidelijk gesteld dat vooral bij zuiver financiële schade niet met een enkel feit rekening mag worden gehouden en voorts benadrukt dat zuiver financiële schade die rechtstreeks intreedt op de bankrekening van de verzoeker zonder bijkomende

omstandigheden niet kan worden aangemerkt als een relevant aanknopingspunt uit hoofde van (het huidige) artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening. Uitsluitend in de situatie waarin de andere bijzondere omstandigheden van de zaak er eveneens toe bijdragen bevoegdheid toe te kennen aan het gerecht van de plaats waar zuiver financiële schade is ingetreden, zou dergelijke schade kunnen rechtvaardigen dat de verzoeker zijn zaak bij dit gerecht aanbrengt [arrest van 16 juni 2016, Universal Music International Holding BV/Michael Tetreault Schilling e.a. (C- 12/15, EU:C:2016:449, punten 38 en 39)].

In de zaak Helga Löber/Barclays Bank plc heeft het Hof tot slot bevestigd dat de specifieke feiten en omstandigheden van het hoofdgeding tezamen bijdragen tot toekenning van bevoegdheid aan andere gerechten dan die van de woonplaats van de verweerder [arrest van 12 september 2018, Helga Löber/Barclays Bank plc (C- 304/17, EU:C:2018:701, punten 29 en 31)].

De verwijzende rechter betwijfelt derhalve of de loutere aankoop bij Oostenrijkse autodealers en de overhandiging van de voertuigen in Oostenrijk in het onderhavige geval op zich toereikend zijn om bevoegdheid toe te kennen aan de Oostenrijkse gerechten in de zin van artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening. Wordt bij de beoordeling van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan in de zin van artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening niet uitsluitend rekening gehouden met de plaats in Oostenrijk waar de koopovereenkomst is gesloten en de voertuigen zijn overhandigd, maar ook met „overige specifieke omstandigheden bij de toekenning van bevoegdheid aan gerechten” in de zin van de aangehaalde rechtspraak van het Hof, dan zijn met name de volgende elementen van belang: **[Or. 9]**

Verzoeksters grief bestaat er in wezen in dat verweester ten onrechte de indruk heeft gewekt dat de door haar vervaardigde motoren in overeenstemming zijn met het Unierecht. Hiermee heeft verweester de voertuigbezitters schade berokkend in de vorm van een waardeverlies van de voertuigen dat van meet af aan is ingetreden. De door verzoekster aangevoerde onrechtmatige daden van verweester zijn in Duitsland verricht. Op feitelijk vlak hebben alle schadeclaims onveranderlijk hetzelfde voorwerp, met name de aan verweester verweten onrechtmatige daden die in Duitsland zijn gepleegd. Bijgevolg rijst de vraag of de Duitse gerechten van de woonplaats van verweester, gelet op hun nabijheid ten opzichte van de feiten en bewijsvoering, objectief niet beter geschikt zijn om de ingestelde vorderingen in behandeling te nemen. Waar in Oostenrijk (of Europa) een voertuig wordt aangekocht en overhandigd, doet op zich beschouwd immers niet ter zake bij de beoordeling van de relevante vragen die aan de ingestelde vorderingen ten grondslag liggen. Alle aangezochte rechters zouden zich over dezelfde vragen moeten uitspreken: heeft verweester zich schuldig gemaakt aan de misleidende praktijken die verzoekster heeft aangevoerd? Voldeed de EA 189 motor aan de Unierechtelijke voorschriften? Had het handelen of nalaten van verweester gevolgen voor de waarde van de voertuigen die met deze motor waren uitgerust? In dit verband moet ervan worden uitgegaan dat de hiervoor relevante materiële bewijzen en getuigenverklaringen voor het merendeel in Duitsland

moeten worden gezocht. Ook de vraag of de voertuigen wegens de aangevoerde manipulaties in Oostenrijk aan waarde hebben ingeboet, kan net zo goed in Duitsland als in Oostenrijk worden beoordeeld. De in de vordering aangevoerde waardevermindering wordt procentueel berekend, zodat niet elk voertuig afzonderlijk aan een deskundigenonderzoek moet worden onderworpen. Ook de door verzoekster aangevoerde EU-typegoedkeuring werd niet in Oostenrijk afgegeven en is derhalve niet in Oostenrijk ingetrokken.

Wanneer de in de zaak Universal Music naar voren gebrachte overwegingen op het onderhavige geval worden toegepast, pleit een aantal argumenten ervoor dat de plaats waar de schade is ingetreden zich in Duitsland situeert. In de zaak Universal Music was de vermogensschade bij verzoekster ingetreden doordat zij een bedrag had overgeschreven ten laste van een bankrekening die zij in Nederland aanhield. Desalniettemin heeft het Hof geoordeeld dat Nederland niet kon worden aangemerkt als de plaats waar de schade was ingetreden, aangezien het om redenen die verband hielden met een goede rechtsbedeling en nuttige procesinrichting, gerechtvaardigd was dat de Tsjechische rechter bevoegd was. In het onderhavige geval is de schade volgens verzoeksters argumenten weliswaar in Oostenrijk ingetreden met de aankoop en overhandiging van voertuigen waarvan de motor naar verluidt is gemanipuleerd, maar volgens de aangevoerde argumenten is de gestelde schade terug te voeren op een feitencomplex dat zich in Duitsland heeft voorgedaan. Vanuit de optiek van een nuttige procesinrichting, en met name omdat de afstand geringer en de bewijsvoering gemakkelijker is, zijn derhalve ook in het onderhavige geval de Duitse rechters objectief allicht beter geschikt om zich over de aansprakelijkheid voor de gestelde schade uit te spreken. **[Or. 10]**

Wanneer, in navolging van verzoekster, bij de bevoegdheidsvraag wordt uitgegaan van de plaats van aankoop en overhandiging van de voertuigen aan de eindafnemers, onder wie ook kopers van gebruikte voertuigen, rijzen er ook twijfels aangaande de voorspelbaarheid van de bevoegde rechter voor verweerster.

Tot slot betwijfelt de verwijzende rechter of de erkenning van de internationale bevoegdheid van de Oostenrijkse rechter verenigbaar is met de strikte uitlegging die in de rechtspraak van het Hof aan de bijzondere bevoegdheidsregels van de EEX-verordening is gegeven [zie ook de arresten van 16 juni 2016, Universal Music International Holding BV/Michael Tetreault Schilling e.a. (C- 12/15, EU:C:2016:449, punt 25), en 12 september 2018, Helga Löber/Barclays Bank plc (C- 304/17, EU:C:2018:701, punt 17)].

Als argument voor de bevoegdheid van de Oostenrijkse rechter kan daarentegen worden aangevoerd dat de aansprakelijkheid wegens bedrog overeenkomstig § 874 van het Allgemeine Bürgerliche Gesetzbuch (Oostenrijks algemeen burgerlijk wetboek) één van de (meerdere) rechtsgrondslagen is van verzoeksters vordering uit onrechtmatige daad. Om zich over het bestaan van deze rechtsgrondslag uit te spreken, moet de verwijzende rechter nagaan of alle betrokken voertuigbezitters – van wie de schadeclaims door verzoekster geldend

worden gemaakt – daadwerkelijk werden misleid en of er een causaal verband bestaat tussen het gedrag van verweerster en de gestelde schade. Bijgevolg is een verhoor van de betrokken voertuigbezitters onvermijdelijk. Zonder verdere aanknopingspunten voor een rechterlijke bevoegdheid ten aanzien van de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan overeenkomstig artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening, kan de omstandigheid dat een rechter getuigen moet verhoren die hun woonplaats in Oostenrijk hebben, op zich echter niet leiden tot een internationale bevoegdheid van de verwijzende rechter. Alleen al uitgaande van de verenigingsdoelen van verzoekster kan niet worden ontkend dat er aantoonbare consumentenbeschermingsbelangen ten grondslag liggen aan haar argumenten dat de plaats waar het schadebrengende feit zich heeft voorgedaan in de zin van artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening, zich in Oostenrijk bevindt. Naar opvatting van de verwijzende rechter moeten deze argumenten echter buiten beschouwing blijven bij de toetsing van de internationale bevoegdheid. Zo heeft het Hof bijvoorbeeld in de zaak *Andreas Kainz/Pantherwerke AG* beklemtoond dat artikel 5, punt 3, van verordening (EG) nr. 44/2001 (thans artikel 7, punt 2, van de EEX-verordening) er juist niet toe strekt de zwakste partij een betere bescherming te bieden [arrest van 16 januari 2014, *Andreas Kainz/Pantherwerke AG* (C- 45/13, EU:C:2014:7, punt 31)].

Procedurele aspecten:

Aangezien de juiste toepassing van het Unierecht doorslaggevend is voor de beslissing over de internationale bevoegdheid van de verwijzende rechter, wordt de voornoemde prejudiciële vraag voorgelegd.

De bij de verwijzende rechter aanhangig gemaakte procedure wordt geschorst in afwachting van een uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie. **[Or. 11]**

Landesgericht Klagenfurt, Abteilung 21 (21e afdeling)

Klagenfurt, 17 april 2019

[OMISSIS]